

Introducció

Aquest llibre prové del treball de la Xarxa "Teoria, història i ús educatiu de la literatura infantil i juvenil catalana" que ha reunit el professorat universitari de l'àrea de parla catalana que treballa sobre aquests temes, des de l'any 1999 fins el 2006¹. El propòsit de la seva creació va ser el d'oferir un espai que potenciés l'intercanvi, la recerca i la docència de tercer cicle sobre la literatura adreçada als infants, un tema que s'ha desenvolupat amb força en tots els països occidentals al llarg de les darreres dècades.

Una de les constatacions fetes per la Xarxa durant aquests anys va ser l'alarmant desaparició de la memòria històrica sobre el patrimoni cultural dels llibres que configuren el naixement i primera etapa d'aquesta literatura al nostre país. La ruptura provocada per la guerra civil i la progressiva desaparició de les generacions que van créixer amb la lectura o, com a mínim, la notícia d'aquestes obres han fet que els nostres alumnes actuals, els estudiosos d'altres àmbits i la població en general, desconeguin cada cop més una producció que fa molt de temps que no es troba al mercat i que compta amb pocs estudis històrics. Per contribuir a millorar aquesta situació, la Xarxa va decidir tornar a visitar aquests llibres, tot oferint-ne una reflexió sobre la seva aparició i difusió, els seus valors i les seves possibilitats de connexió amb els lectors actuals.

Es va decidir centrar una primera etapa del treball en els llibres publicats abans de la guerra civil i es va fer una selecció d'obres a comentar. Cal agrair a la Teresa Duran, professora de la Universitat de Barcelona i membre de la Xarxa, la realització d'aquesta selecció, amb un ventall de títols que cobrien un cert panorama d'autors, il·lustradors, col·leccions i editorials prou representatiu de la producció que és als orígens de l'enorme desenvolupament posterior de la literatura infantil i juvenil catalana. Es va decidir també convidar a la col·laboració en aquesta tasca a altres autors, tals com els professors del Departament de Filologia Catalana de la Universitat Autònoma de Barcelona que figuren aquí aplegats, així com a especialistes sobre els llibres per a infants d'altres institucions.

(1) Aquesta Xarxa ha format part del programa de Xarxes temàtiques de la Generalitat de Catalunya que l'ha subvencionada durant tot aquest temps. Ha estat oberta a tot el professorat que treballa en aquest àmbit i ha agrupat els investigadors de les següents universitats: Universitat Autònoma de Barcelona, Universitat de Barcelona, Universitat Rovira i Virgili, Universitat de Vic, Universitat de València, Universitat d'Alacant, Universitat de les Illes Balears. També n'ha format part la Universitat de Castella-La Mancha que aplega l'únic centre de documentació i recerca universitària sobre llibre infantil (CEPLI)

A partir d'aquí, cada autor va escollir un o més títols de la selecció per fer la seva aportació. El resultat no cobreix totalment el ventall previst, de manera que hi ha hagut títols prou interessants d'haver comentat que s'han quedat al tinter. Però els que aquí es presenten ofereixen ja una bona mostra dels llibres que han suposat els intents més reeixits o de més influència en la creació d'una literatura infantil pròpia. Vistos des de l'actualitat, alguns llibres tenen sobretot el mèrit de la seva aportació històrica al procés, mentre que d'altres mantenen la seva oferta de lectura i haurien d'esdevenir els clàssics dels nostres infants. Ara bé, tots ofereixen l'alçada d'una qualitat que ens parla d'una època molt remarcable, de l'intent d'un projecte de país que va ser estroncat i del model d'una literatura per a infants sobre la qual caldria projectar la producció actual.

El contingut d'aquesta obra que teniu a les mans es distribueix en dues parts: una primera, que recull els estudis sobre les vint-i-sis obres seleccionades, publicades entre 1904 i 1937; i una segona, on s'incorporen cinc aportacions que tracten alguns aspectes transversals en relació a l'edició i la difusió de la producció editorial, com ara la política de traduccions, la pràctica de l'edició en castellà, la valoració que la crítica feu de les obres en el moment de la seva publicació, la presència que aquestes tingueren a les biblioteques públiques del moment i el valor de les adaptacions. Cada una de les obres comentades s'acompanya de la reproducció de la coberta i de les línies inicials del text, així com d'una fitxa bibliogràfica. Per finalitzar, el volum inclou una bibliografia distribuïda en dos apartats: en el primer, les obres de caràcter general que recullen aquells títols de referència per a la majoria dels títols comentats; i en el segon, les obres citades en els diferents comentaris i referides concretament als autors estudiats. L'obra es clou amb els índexs de títols, autors, traductors i adaptadors i il·lustradors.

El treball realitzat continua la tasca empresa per la Xarxa amb la publicació del llibre: *La literatura infantil i juvenil catalana: un segle de canvis*. Barcelona: ICE de la UAB, 2002. Allà es proposava una aproximació a l'estat de la qüestió d'una literatura que arribava als cent anys de la seva aparició. El seu desenvolupament es lligava a fenòmens i característiques pròpies del segle XX que han influït notablement en l'edició dels llibres per a infants i adolescents: l'escolarització; el pas a societats basades en el consum de productes i en l'accés a la informació; l'evolució de la cultura occidental cap a un grau molt elevat d'interrelacions que condicionen la creació i la transformació de les obres en el circuit social de les pràctiques literàries; i el desenvolupament dels mitjans de comunicació i de les noves tecnologies en els productes artístics i de ficció.

Si en aquella primera publicació van participar un total de divuit autors, en l'obra que ara es presenta n'han col·laborat vint-i-set. Les dues ofereixen, doncs, la varietat i riquesa de perspectives d'una obra col·lectiva. Alguns aspectes de gestació d'aquest nou volum mereixen una remarca especial. En primer lloc, el fet que ve presidida per la inestimable contribució de Teresa Rovira, la persona que va establir els paràmetres dels estudis històrics de la literatura infantil catalana i a qui cal agrair molt especialment la seva autorització per recuperar un dels seus textos cabdals. En segon lloc, la decidida acceptació de la seva publicació per part de *l'Institut d'Estudis Baleàrics*. No hi ha dubte que el nom d'en Gabriel Janer Manila, el seu director, es troba associat al millor desenvolupament de la literatura per a infants i joves des de múltiples vessants de producció, recerca, docència o promoció educativa i cultural, i cal assenyalar el seu entusiasme sense restriccions per a aquesta edició. En tercer lloc, tal com s'ha indicat abans, l'existència i les iniciatives de la Xarxa han pogut produir-se gràcies a la concessió continuada de l'ajut de la Generalitat de Catalunya. I, finalment, cal remarcar la disponibilitat de tots els autors, de dins i de fora de la Xarxa, a fer una contribució específica que en molts casos els apartava de les seves tasques professionals habituals.

Ens sembla que reunir tot aquest seguit d'esforços personals i institucionals ha estat possible perquè es tractava d'un projecte àmpliament sentit i compartit. En aquest cas, el de l'esperança de contribuir a la consciència i manteniment d'una tradició catalana en el camp dels llibres per a infants; uns infants que, vinguts ara de molts llocs del món, formaran una nova societat que esten les seves arrels a la cultura que va construir l'horitzó de lectures que aquí s'evoca, i que n'és el seu llegat.

Teresa Colomer
Responsable de la Xarxa